

C5 Międzynarodowy Katolicki Festiwal Filmów i Multimediiów „KSF Niepokalana 2018” (1986-2018)

Referat na II Ogólnopolską Konferencję Naukową, 15 maja 2018 w Lublinie z cyklu

„Przestrzenie komunikacji wizualnej – nowe odsłony” zatytułowaną „Film – między realizmem a fikcją”.

Organizatorzy: Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej KUL, Katedra Komunikacji Wizualnej oraz Polskie Towarzystwo Badań nad Filmem i Mediami, oddział w Lublinie

Autor Referatu: ZYGMUNT GUTOWSKI <http://www.warszawa.mazowsze.pl/gutowski/index.html>

tel. (+48) 602 126 206 ; e-mail: gutowski@warszawa.mazowsze.pl - dziennikarz radiowy i telewizyjny, filmowiec, wykładowca - magister inżynier elektroniki - absolwent Politechniki Warszawskiej - absolwent pięcioletniego Papieskiego Studium Teologicznego w Warszawie - członek NSZZ "Solidarność" PRiTV od roku 1980 (internowany 1981/82). - członek Komitetu Obywatelskiego i Studia Wyborczego „Solidarność” 1989 r. - inicjator i współautor projektu Ustawy o Uspołecznieniu Radia i Telewizji 1990 r. - wieloletni prezes i członek - założyciel Katolickiego Stowarzyszenia Filmowego - współinicjator i wieloletni dyrektor Festiwalu Niepokalanów (KSF Niepokalana) - prezes OCIC Polska i członek Jury OCIC Festiwalu w Berlinie i Troi (Setubal) - uczestnik wszystkich 33 Festiwalu Niepokalanów i KSF Niepokalana. <http://www.ksfniepokalana.pl> ; <http://www.warszawa.mazowsze.pl> ; email: festiwal@ksfniepokalana.pl

WSTĘP

Referat stanowi skrót informacji o historii Międzynarodowego Katolickiego Festiwalu Filmów i Multimediiów „Niepokalanów AD” (obecnie „KSF Niepokalana”) i Katolickiego Stowarzyszenia Filmowego im. Św. Maksymiliana Marii Kolbego jako głównego organizatora festiwalu oraz refleksję na temat znaczenia Festiwalu dla rozwoju mediów oraz formacji duchowej twórców w Polsce w świecie. Szczegółowe informacje na ten temat znajdują się w Archiwum Festiwalu w siedzibie Katolickiego Stowarzyszenia Filmowego i Klubu Edukacja 2000, ul. Barska 2, 02-315 Warszawa (zbiór ok. 5 tysięcy filmów i programów na taśmach filmowych, na kasetach VHS, Betacam, płytach DVD i CD, na dyskach komputerowych, katalogi, plakaty, dokumenty), w dokumentach przekazywanych FilMOTECE Narodowej oraz w internecie na aktualizowanej na bieżąco stronie www.ksfniepokalana.pl. Na temat historii Festiwalu napisano 2 prace magisterskie: 1/ Praca magisterska - autor Artur Tureczek p.t. „Katolickie Stowarzyszenie Filmowe im. Św. Maksymiliana Marii Kolbego e służbie przekazu wiary”. Praca powstała w roku 1994 w Katedrze Współczesnych Form Przekazu Wiary KUL pod kierunkiem ks. doc. dra hab. Tadeusza Zasepy - 2/ Praca Magisterska - autor Elżbieta Cieślik pt „Międzynarodowy Festiwal Filmów Katolickich w Niepokalanowie (1986-1997)” pod kierunkiem dr Jerzego Pilsa – Rok 1998 31

HISTORIA FESTIWALU

Historia Festiwalu jest nierozłącznie związana z Katolickim Stowarzyszeniem Filmowym im. św. Maksymiliana Marii Kolbego, które powstało w oparciu o działającą w latach 1980 - 1990 Grupę Filmowców Katolickich im. Ojca Maksymiliana Marii Kolbego, wspomaganą nie tylko przez Ojców Franciszkanów, ale i Ojców Jezuitów, Ojców Pallotynów, Księża Marianów oraz Prymasa Polski ks. Józefa Kardynała Glempa i wielu księży i biskupów. Grupa ta w oparciu o doświadczenia z prowadzonych rekolekcji dla twórców w Klasztorze Ojców Franciszkanów w Niepokalanowie oraz pokazów filmów w kościołach, zainicjowała w Ośrodku Rekolekcyjnym Ojców Franciszkanów „Lasek” w 1986 r. organizację pierwszych festiwalu filmowych. Pierwszy z nich nosił nazwę „I Festiwal Katolickich Filmów Religijno-Moralnych Niepokalanów '86”. W oparciu o tę działalność - w dniu 8 listopada 1990 r. na Zjeździe u Ojców Pallotynów powołane zostało do życia Katolickie Stowarzyszenie Filmowe im. Św. Maksymiliana Marii Kolbego. Zostało one oficjalnie zarejestrowane w Sądzie, jako pierwsze po przemianach 1989 r. w Polsce - w oparciu o prawo państwowe i prawo kanoniczne - prywatne stowarzyszenie wiernych. Stowarzyszenie zostało zaakceptowane przez Konferencję Episkopatu Polski oraz Prymasa Polski - Józefa Kardynała Glempa na wniosek biskupa Adama Lepy, ówczesnego Przewodniczącego Komisji Episkopatu do spraw Środków Społecznego Przekazu i pobłogosławione przez Papieża Św. Jana Pawła II listem z dnia 22 lutego 1991 r. oraz nawiązało współpracę z Komitetem Kinematografii, Polskim Radiem i Telewizją oraz innymi

polskimi i międzynarodowymi organizacjami medialnymi, w tym OCIC i UNDA (obecnie Signis). Pomocy przy organizacji Festiwalu prócz Klasztoru i Zakony Ojców Franciszkanów udzielało także wiele innych zakonów, w tym w szczególności zgromadzenia Pallotynów, Pijarów, Werbistów, Jezuitów, Marianów, Salezjanów, Michalitów, Saletynów, Paulinów, Paulistów czy Siostry Loretanki, a także władze kościelne z kolejnymi Prymasami Polski na czele. Od 1990 r. wsparcia udzielały władze państwowe i samorządowe, TVP oraz media katolickie, a także uczelnie katolickie jak Katolicki Uniwersytet Lubelski czy UKSW. Pełna nazwa Festiwalu organizowanego przez Katolickie Stowarzyszenia Filmowe brzmi w tym roku: XXXIII Międzynarodowy Katolicki Festiwal Filmów i Multimediiów „KSF Niepokalana 2018”. Tradycyjne hasło Festiwalu od roku 1986 to wezwanie ojca Maksymiliana Marii Kolbego „Zdobyć cały świat dla Chrystusa przez Niepokalaną” Fenomen Festiwalu Niepokalanów – KSF Niepokalana Fenomen Festiwalu w Niepokalanowie polegał na tym, że w wyniku odcięcia Polski wraz z innymi krajami bloku sowieckiego od kultury światowej – do naszego kraju po II Wojnie Światowej najnowsze trendy w dziedzinie filmu, telewizji, a także techniki docierały z dużym opóźnieniem i w to specyficznej selekcji cenzury. Miało to swoje wady, ale także i zalety. Tęsknota za wolnością tworzenia i uwolnienia schowanych do szuflad i zablokowanych przez wszechobecną cenzurę tematyczną i personalną tzw. półkowników (niezbyt zresztą licznych) oraz wcześniejsze, związane z okresem reform ekipy Gierka i powstania „Solidarności” odzyskanie dostępu do nowoczesnych technologii i szybkiej rozbudowy obiektów radiowo - telewizyjnych sprawiło, że rozwinęło się prywatne pozyskiwanie zagranicznych produkcji i potrzeba własnej produkcji dzieł audiowizualnych oraz zainteresowanie nadawaniem programów radiowo-telewizyjnych dzięki pozyskiwanym prywatnie sprzęcie. Rola Kościoła Katolickiego, w tym zakonów misyjnych, była tu szczególnie wielka i to nie tylko w Polsce. Dlatego też tęsknota za dziełami wartościowymi, podnoszącymi ducha i mobilizującymi do aktywnej, ale pokojowej walki uchroniła Polaków w latach osiemdziesiątych przed zalewem dzieł deprawujących, antyreligijnych, które obecnie w XXI wieku znajdują już znacznie szerszy odbiór. Specyfiką wymyślonego i organizowanego w Niepokalanowie przez twórców świeckich przy wsparciu księży i zakonników Festiwalu było rozszerzenie formuły 32 tradycyjnego przeglądu filmów na taśmach 8mm, 16 mm, a następnie 35 mm na przegląd twórczości audiowizualnej, a następnie multimedialnej na kasetach VHS, Betacam, na płytach CD i DVD oraz ostatnio na dyskach komputerowych z coraz szerszym wykorzystaniem Internetu włącznie. Dzięki spotkaniu się w jednym czasie i miejscu amatorskich i profesjonalnych reżyserów filmowych (jak Romuald Wierzbicki, Stanisław Banaś, Zygmunt Skonieczny, Krzysztof Wojciechowski o. Feliks Poćwiardowski czy ks. Wojciech Stokłosa) z realizującymi swe prace na sprzęcie video ludźmi radia i telewizji (jak reżyser telewizyjny Marian Terlecki i cała ekipa ze Studio Video Gdańsk czy też dziennikarz i inżynier Zygmunt Gutowski z Warszawy). Dzięki temu powstał pierwszy na całym świecie unikalny festiwal filmowy, obejmujący nie tylko kategorie filmu fabularnego i dokumentalnego, ale i filmu amatorskiego, programów telewizyjnych, radiowych i multimedialnych, a także teledysków (video clipów) i stron internetowych. I w dodatku – organizowany corocznie festiwal nagradzający i promujący prace o szczególnych wartościach religijno-moralnych. Festiwal połączony ze wspólnym codziennym przeżywaniem Mszy św i majowych nabożeństw oraz innymi wydarzeniami artystycznymi jak koncerty muzyki, wystawy fotografii, a nawet znaczków pocztowych z pielgrzymek Papieża Jana Pawła II, czy zwiedzaniem przy wsparciu władz samorządowych - lokalnych placówek z Żelazową Wolą, miejscem narodzin Fryderyka Chopina na czele. Festiwal ten prawie od samego początku tzn od roku 1989 był otwarty na współpracę ze wszystkimi osobami, które tworzyły lub pragnęły wspierać dzieła respektujące Naukę Społeczna Kościoła Katolickiego. Dzięki tej różnorodności Festiwal i zaproszeniu ze strony organizatorów, w skład Komitetu Honorowego Festiwalu wchodził przedstawiciele najwyższych władz kościelnych, państwowych, samorządowych i kościelnych oraz przedstawiciele świata nauki i kultury i to nie tylko z Polski, Festiwal już od ponad 30 lat gromadzi rokrocznie ponad 150 prac z blisko 20 krajów świata. Wyniki i materiały Festiwalowe są co roku rozsyłane do ponad 120 krajów świata zrzeszonych w międzynarodowej organizacji i mediów Signis i

przekazywane do Filмотeki Polskiej. . W roku 1991 rozpoczęto produkcję filmów w powołanym w ramach KSF na podstawie koncesji Komitetu Kinematografii Zespole Filmowym "Edukacja 2000". W roku 1992 z inicjatywy KSF pod patronatem Prymasa Polski, Ministra Edukacji oraz Prezesa "Wspólnoty Polskiej" zaczęły powstawać Kluby Wideo „Edukacja 2000”. Powstało ponad 340 klubów w Polsce, Niemczech i na Ukrainie. Niektóre z nich działają do chwili obecnej. W roku 1993 utworzone zostało Centrum Edukacji 2000 szkolące młodych dziennikarzy m.in. dla potrzeb powstających mediów katolickich, a także telewizji lokalnych i kablowych. W latach 1994-1998 Stowarzyszenie było jednym z głównych inicjatorów reaktywowania przez Zakon Franciszkanów Radia Niepokalanów i powołania Telewizji Niepokalanów (obecnie - po rezygnacji z licencji - TV Puls) oraz w pierwszych latach działania - współorganizatorem tych inicjatyw. W roku 1999 Katolickie Stowarzyszenie Filmowe im. Maksymiliana Marii Kolbego otrzymało dyplom w Konkursie "Pro Publico Bono" na Obywatelską Inicjatywę dziesięciolecia 1989-1999 organizowanym pod patronatem Prezesa Rady Ministrów o następującym brzmieniu: "W dowód uznania dla Uczestnika Konkursu Katolickiego Stowarzyszenia Filmowego za dzieło obywatelskie i szczególny wkład pracy dla dobra Rzeczypospolitej". Od roku 1993 KSF było członkiem Międzynarodowej Organizacji Filmu i Audiowizji OCIC, która rokrocznie desygnowała członka Jury Międzynarodowego Katolickiego Festiwalu Filmów i Multimediów w Niepokalanowie i fundowała specjalną nagrodę OCIC, podobnie jak na największych festiwalach filmowych na świecie. W listopadzie 2001 roku po połączeniu OCIC z UNDA Katolickie Stowarzyszenie Filmowe obok organizacji UNDA Polska stało się członkiem Międzynarodowego Katolickiego Stowarzyszenia Radia, Telewizji i Filmu SIGNIS Polska i przez 3 lata pragnęło doprowadzić do połączenia tych organizacji. Wobec braku dobrej woli ze strony przedstawicieli UNDA Polska oraz braku aktywności - KSF zrezygnowało w roku 2005 z udziału w tej organizacji w Polsce, lecz jest członkiem Signis International.

FENOMEN FESTIWALU NIEPOKALANÓW (KSF NIEPOKALANA)

W oparciu o nasze doświadczenia i nierzadko z wykorzystaniem gromadzonych przez nas adresów twórców i producentów powstały w ostatnich latach kolejne festiwale ukazujące ukrywane 33 wcześniej fakty historyczne i religijne. Dotyczy to nowych festiwali powstałych zarówno w kraju jak i zagranicą takie jak „Sacrofilm” w Zamosciu, jak wyłoniony z Festiwalu w Niepokalanowie w 2004 roku - Polonijny Festiwal Multimedialny „Polskie Ojczyzny” w Częstochowie, a obecnie Festiwal Polonijny „Losy Polaków” w Warszawie, Festiwal „Magnificat” w Mińsku na Białorusi, Festiwal w Sankt Petersburgu, Moskwie czy Morawskiej Ostrawie oraz „Religion Today” we Włoszech, a także w Polsce Festiwal Tworczosci Religijnej „Psalite Deo” w Bielsku, Dominikanski Festiwal Filmowy „Slavangard” w Krakowie, Festiwal „Niepokorni, Niezłomni, Wyklęci”, Dni Filmu Katolickiego im. Artura Górskiego w Warszawie, Ogólnopolski Festiwal Filmów Chrześcijańskich „Arka” Wydawnictwa Rafael, Festiwal „Kino z Duszą” w Warszawie, Festiwal Kina Niezależnego „Okno”, Przegląd Filmów Dokumentalnych Niepoprawnie Prawdziwych w Częstochowie, Międzynarodowy Festiwal Filmów i Programów Religijnych dla Dzieci „Mundi”, czy wspierany przez klasztor Niepokalanów Międzynarodowy Festiwal Filmów we Wrocławiu, za którego przyczyną uległa zmianie część nazwy naszego festiwalu. Wyrażamy radość z rozwoju tego typu aktywności i czerpania inspiracji do nowych dzieł, nierzadko tworzonych przez Laureatów lub uczestników Festiwalu Katolickiego Stowarzyszenia Filmowego. Należy jednak zauważyć, że zamiast wzajemnego wspierania się w tej szlachetnej działalności, korzystnej dla twórców, którzy mogą ubiegać się o nagrody na kilku festiwalach i nie muszą uczestniczyć w festiwalach zwalczających dzieła promujące wartości duchowe – w ostatnim czasie inicjatorzy wielu tych imprez oraz niektóre media - również katolickie – nic nie wspominając z doświadczeń z jakich korzystali - przekazują fałszywe, nie oparte na faktach świadectwa, które mają obniżyć rangę naszego Festiwalu „KSF Niepokalana” i pozbawić możliwości pozyskania przez KSF funduszy państwowych, miast walczyć o zwiększenie dotacji dla wszystkich sprzyjających rozwojowi duchowemu inicjatyw. Mimo wielu trudności, związanych z brakiem wsparcia medialnego, jak i funduszy na organizację tak ważnej nie tylko w skali naszego kraju imprezy –

można zakończyć ten Referat optymistycznie. Zarówno przesyłający do wielu lat swoje prace, i to mimo braku nagród pieniężnych, jak i wspierający niejednokrotnie od samego początku Festiwalu przedstawiciele Kościoła i władz państwowych nie dopuszczają do zaprzestania organizacji tego unikalnego w skali światowej festiwalu multimedialnego, którego przyszłość widzę szczególnie w coraz większym wykorzystaniu Internetu, dzięki któremu już trzykrotni od roku 2000 – poprzez Portal Wirtualnej Polski oraz Portal Telewizji Charyzmatycznej Odnowa – cały Festiwal łącznie z filmami i wywiadami z twórcami – był dostępny na całym świecie. 34 Kartki z historii Festiwalu i Katolickiego Stowarzyszenia Filmowego Pierwszym prezesem KSF w roku 1990 został wybrany śp. Julian Kulenty, wiceprezesami - Zygmunt Gutowski i ks. Wojciech Stokłosa, a sekretarzem - Adam Ekielski. Od roku 1994 do roku 2005 prezesem KSF był Zygmunt Gutowski, następnie sp. Iwona Romanowska, od roku 2007 do 2013 r - Danuta Stachyra, następnie Wiesław Domagalski, zaś od roku 2015 – Ryszard Nowaczewski. Pierwszym Asystentem Kościelnymi Stowarzyszenia był śp. ks. Jan Chrapek - ówczesny generał Zakonu Michalitów, późniejszy Biskup Ordynariusz Diecezji Radomskiej. Od roku 1994 opiekunem duchownym, Asystentem Kościelnym KSF był do roku 2004 - sp. ksiądz biskup Zbigniew Kraszewski. Opiekunami duchowymi od 1994 roku, a od roku 2004 - asystentami kościelnymi byli śp. ojciec Feliks Folejewski z Zakonu Księży Pallotyńców (do roku 2016) oraz ojciec Stanisław Piętka - b. gwardian Klasztoru Niepokalanów, prezes Rycerstwa Niepokalanej, zaś obecnie ks. prałat Kazimierz Gniedziejko Katolickie Stowarzyszenie Filmowe od roku 1992 rozpoczęło nadawanie tytułów Honorowego Członka KSF. Dotychczas tytuły Honorowych Członków KSF otrzymali: biskup Adam Lepa, biskup Marian Błażej Kruszyłowicz, ojciec Stanisław Piętka – asystent kościelny KSF, prezes Stowarzyszenia Rycerstwo Niepokalanej, s. Angela Ann Żukowski (USA) - prezes UNDA, oraz śp. arcybiskup Bronisław Dąbrowski, śp. biskup Władysław Miziołek, śp. biskup Jan Chrapek – asystent kościelny KSF , śp. ojciec Henk Hoekstra – b. prezes OCIC, śp. Robert Molhant (Belgia) - sekretarz generalny OCIC śp. biskup Zbigniew Kraszewski, śp. reżyser Julian Kulenty- pierwszy prezes KSF, śp. ks. prałat - Zdzisław Peszkowski, śp. prof. Andrzej Ruszkowski z Kanady, śp. ojciec Feliks Folejewski - b. asystent Kościelny KSF, pallotyń,

XXXIII MIĘDZYNARODOWY KATOLICKI FESTIWAL FILMOW I MULTIMEDIÓW

Na festiwalu nadesłano ponad 5.000 filmów i programów telewizyjnych (rocznie ok. 150-200 prac) z Polski i blisko 50 krajów świata. Z polskich twórców w festiwalu uczestniczyli lub nadsyłali swoje prace wielu znanych polskich reżyserów filmowych, w tym większość reżyserów filmów dokumentalnych i programów tv, a także – najwybitniejsi twórcy radiowi m.in. Janusz Nasfeter Grzegorz Królikiewicz Krzysztof Łukaszewicz Paweł Woldan Andrzej Wajda Krzysztof Zanussi Witold Giersz, Ernest Bryll Robert Gliński Marian Terlecki Teresa Kotlarczyk Jan Purzycki Jacek Bławut Jan Jakub Kolski Rafał Wieczyński Mirosław Krzyszkowski Maria Dłużewska Wojciech Staroń Alina Czerniakowska Antoni Krauze Bogusława Stanowska-Cichoń Krzysztof Nowak-Tyszowiecki Krzysztof Wojciechowski Zygmunt Skonieczny Grzegorz Linkowski Joanna Polak Jerzy Ridan Zofia Ołdak Jerzy Kalina Artur Janicki Andrzej Piliczewski Zdzisław Sowiński Wiesław Kwapisz Wanda Buczkowska Andrzej Machnowski Elżbieta Sosidko Krzysztof Tadej Joanna Adamik Michał Kondrat Jolanta Hajdasz Wanda Rożycka – Zborowska Eugeniusz Starky Olaf Olszewski Janina Gierak Krzysztof Zurowski ks. Andrzej Baczyński Tadeusz Szyma Mirosław Bork Piotr Zarębski Kinga Dębska Małgorzata Brama Besta Hyży-Czołpińska Grzegorz Dubowski Ewa Cendrowska Krystyna Mokrosińska Jacek Moskwa Jadwiga Zajicek Agnieszka Świdzińska Jolanta Hajdasz Jan Kulma .

Szczegółowe informacje znajdują się w Katalogach w Archiwum Festiwalu oraz w FilMOTECE Narodowej.

KATOLICKIE STOWARZYSZENIE FILMOWE im. św. Maksymiliana Marii Kolbego MIĘDZYNARODOWY KATOLICKI FESTIWAL FILMÓW I MULTIMEDIÓW „KSF NIEPOKALANA” ul. Barska 2; 02-315 Warszawa , Polska tel/fax (+48 22) 823 44 89; (+48) 602 126 206 (+48) 604 455 824 ; (+48) 601 814 096) NIP 522- 10- 04- 022 ; Konto Bankowe: Katolickie Stowarzyszenie Filmowe PEKAO SA O/ Warszawa, Al. Jerozolimskie 65/79 Nr 53 1240 6218 1111 0000 4616 2265 e-mail: ksf@KsfNiepokalana.pl Internet: www.ksfNiepokalana.pl ; www.warszawa.mazowsze.pl/ksfniepokalana